TAFAKKUR MANZILI
ISSN: 3030-3168 · reandpub.uz

GLOBAL TARAQQIYOT OMILI: TURIZMNING IQTISODIYOT, IJTIMOIY HAYOT VA SIYOSATGA TA’SIRI

Tuychiyeva Malika Shokirovna
Toshkent davlat transport universiteti tayanch doktaranti
tuychievamalika7@gmail.com
ORCID:0009-0006-7583-4087

Annotatsiya. *Mazkur ilmiy maqolada zamonaviy turizm industriyasining global hamda milliy taraqqiyot tizimidagi ko‘p qirrali o‘rni chuqur tadqiq etilgan. Tadqiqot doirasida sayyohlik tarmog‘i nafaqat mamlakatga xorijiy valyuta oqimini jalb qiluvchi va yondosh sohalarda multiplikativ samara yaratuvchi iqtisodiy mexanizm («ko‘rinmas eksport»), balki aholi bandligini ta’minlovchi, tarixiy-madaniy merosni asrab-avaylovchi ijtimoiy hodisa hamda davlatlararo ishonch va xalq diplomatiyasini mustahkamlovchi «yumshoq kuch» siyosati vositasi sifatida tahlil qilinadi. Shuningdek, Birlashgan Millatlar Tashkilotining Jahon sayyohlik tashkiloti (UN Tourism), Jahon sayohat va turizm kengashi (WTTC) hamda O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligining rasmiy hisobotlari asosida so‘nggi yillarda mamlakatimizda amalga oshirilgan tub islohotlar, viza rejimining liberallashtirilishi, hududiy infratuzilmaning yangilanishi va erishilgan amaliy natijalar ilmiy asosda yoritib berilgan.*

Kalit so‘zlar: *turizm industriyasi, multiplikativ samara, ko‘rinmas eksport, iqtisodiy o‘sish, ijtimoiy barqarorlik, madaniyatlararo muloqot, xalq diplomatiyasi, yumshoq kuch siyosati, barqaror turizm, O‘zbekiston turizm islohotlari.*

KIRISH. Yigirma birinchi asrning ikkinchi choragiga kelib, xalqaro sayyohlik industriyasi an’anaviy hordiq chiqarish va bo‘sh vaqtni mazmunli o‘tkazish vositasi doirasidan chiqib, jahon xo‘jalik tizimining eng barqaror va jadal sur’atlarda kengayib borayotgan strategik tarmoqlaridan biriga aylandi. Globallashuv jarayonlarining chuqurlashuvi, transport-logistika infratuzilmasining modernizatsiya qilinishi hamda raqamli texnologiyalarning kundalik hayotga keng tatbiq etilishi natijasida insonlarning transchegaraviy harakatchanligi misli ko‘rilmagan darajaga yetdi. Bugungi kunda turizm sohasi nafaqat makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarni shakllantiruvchi qudratli moliyaviy drayver, balki jamiyatning ijtimoiy tuzilmasini yangilovchi va davlatlararo siyosiy muloqotni mustahkamlovchi muhim global taraqqiyot omili sifatida namoyon bo‘lmoqda.[1]

Jahon sayohat va turizm kengashining (WTTC) rasmiy iqtisodiy tahlillariga ko‘ra, global pandemiyadan keyingi tiklanish bosqichida sayyohlik tarmog‘i jahon yalpi ichki mahsulotining (YaIM) 9,1 foizini, ya’ni 9,9 trillion AQSH dollariga teng ulushini ta’minlagan bo‘lsa, navbatdagi yillarda ushbu ko‘rsatkich 10 foizlik marradan (11,1 trillion AQSH dollaridan) oshib, jahon iqtisodiyotining o‘rtacha o‘sish sur’atlaridan ancha yuqori

[1] UN Tourism. International Tourism Highlights, 2024 Edition. – Madrid: World Tourism Organization, 2024. – P. 4.

dinamikani qayd etdi.[2] Birlashgan Millatlar Tashkilotining Jahon sayyohlik tashkiloti (UN Tourism) e’lon qilgan rasmiy hisobotlarda ta’kidlanishicha, dunyo bo‘ylab xalqaro sayyohlar oqimi 2023-yilda 1,3 milliard kishini tashkil etib, 2024-yil yakunlariga ko‘ra 1,46 milliard nafarga yetdi hamda pandemiyadan oldingi tarixiy maksimal darajani to‘liq tikladi. Ushbu rasmiy ma’lumotlar sayyohlik industriyasining zamonaviy dunyo tartibotida naqadar muhim o‘rin tutishini ilmiy jihatdan tasdiqlaydi.

Mavzuning ilmiy-nazariy va amaliy dolzarbligi shundaki, aksariyat tadqiqotlarda turizmga faqat daromad keltiruvchi tarmoq yoki xizmat ko‘rsatish sohasi sifatida bir yoqlama baho beriladi. Holbuki, sayyohlikning zamonaviy jamiyatga ko‘rsatadigan ta’siri uchta uzviy bog‘liq o‘lchov — iqtisodiy samaradorlik, ijtimoiy birdamlik va siyosiy barqarorlik kesimida kompleks tahlil qilinishini taqozo etadi. Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi turizmning ushbu uch hayotiy sohadagi funksional mexanizmlarini tizimli ravishda ochib berish hamda O‘zbekiston Respublikasida so‘nggi yillarda amalga oshirilgan tub islohotlar misolida uning amaliy natijalarini asoslab berishdan iborat.[3]

TURIZMNING IQTISODIY HAYOTDAGI O‘RNI

Zamonaviy iqtisodiyot nazariyasida xalqaro turizm ko‘pincha «ko‘rinmas eksport» tushunchasi bilan izohlanadi. An’anaviy tashqi savdo amaliyotlaridan farqli o‘laroq, turizmda moddiy tovarlar bojxona chegaralari orqali xorijga olib chiqilmaydi; aksincha, iste’molchi — xorijiy sayyoh qabul qiluvchi mamlakat hududiga tashrif buyurib, transport, joylashtirish, umumiy ovqatlanish, ekskursiya va boshqa xizmatlarni bevosita shu yerning o‘zida xarid qiladi. Xalqaro valyuta jamg‘armasi (XVJ) tasnifiga binoan, chet ellik sayyohlarning mamlakat hududidagi xarajatlari to‘lov balansining joriy operatsiyalar hisobida xizmatlar eksporti sifatida aks etadi va davlatning oltin-valyuta zaxiralarini mustahkamlashda muhim rol o‘ynaydi[4]. Jahon savdo tashkiloti (JST) va UN Tourism tahlillariga muvofiq, turizm global xizmatlar eksportining qariyb 30 foizini hamda umumiy jahon eksportining 6 foizdan ortig‘ini tashkil etadi.

Turizmning iqtisodiyotga ko‘rsatadigan eng muhim ta’sir mexanizmlaridan biri — bu multiplikativ (ko‘paytiruvchi) samaradir. Taniqli iqtisodchi olim J.M. Keyns tomonidan asoslab berilgan multiplikator nazariyasiga ko‘ra, iqtisodiyotning bir tarmog‘iga kiritilgan dastlabki xarajatlar zanjirli reaksiya tarzida boshqa ko‘plab sohalarda ikkilamchi va uchlamchi daromadlarni yuzaga keltiradi. Sayyohlik industriyasi alohida ajralib turgan yopiq tarmoq emas, balki o‘z ortidan 30 dan ortiq turdosh iqtisodiy faoliyat turlarini (qurilish industriyasi, qishloq xo‘jaligi va oziq-ovqat sanoati, avia va temir yo‘l transporti, telekommunikatsiya, bank-moliya xizmatlari, milliy hunarmandchilik va chakana savdo) harakatga keltiruvchi lokomotivdir.

---

2 World Travel & Tourism Council (WTTC). Economic Impact Research: Global Trends 2024. – London: WTTC Publications, 2024. – P. 4–7

3 Tuxliyev I.S., Hayitboyev R., Ibodullayev N.E., Amriddinova R.S. Turizm asoslari: Darslik. – Toshkent: «Fan va texnologiya», 2020. – B. 12–15.

4 UN Tourism. International Tourism Highlights, 2024 Edition. – Madrid: World Tourism Organization, 2024. – P. 8–10.

Bundan tashqari, turizm kichik va o‘rta biznesni rivojlantirish uchun eng qulay tadbirkorlik muhitini yaratadi. Og‘ir sanoat yoki yuqori texnologiyali ishlab chiqarish tarmoqlaridan farqli ravishda, mehmondo‘stlik sohasida kichik kapital bilan ham faoliyat boshlash imkoniyati mavjud. Oilaviy mehmon uylari, milliy taomlar oshxonalari, gid-tarjimonlik xizmatlari, transport ijarasi va esdalik sovg‘alari tayyorlash kabi yo‘nalishlar mahalliy aholining tadbirkorlik tashabbuslarini ro‘yobga chiqarishga xizmat qiladi[5]. Ayni paytda, agroturizm, ekoturizm va tog‘ turizmini rivojlantirish orqali yirik sanoat korxonalari qurish imkonsiz bo‘lgan chekka qishloq va tog‘li hududlarga investitsiyalar jalb etiladi, avtomobil yo‘llari, elektr energiyasi va zamonaviy aloqa infratuzilmasi yaxshilanib, mintaqalararo ijtimoiy-iqtisodiy nomutanosiblik yumshatiladi.

TURIZMNING IJTIMOIY HAYOTGA TA’SIRI

Turizmning ijtimoiy hayotdagi o‘rni, avvalo, mehnat bozorini barqarorlashtirish va inson kapitalini rivojlantirish bilan belgilanadi. Xizmat ko‘rsatish jarayonini to‘liq avtomatlashtirish imkonsizligi sababli, sayyohlik industriyasi yuqori mehnat sig‘imiga ega soha hisoblanadi. Jahon sayohat va turizm kengashining (WTTC) ma’lumotlariga ko‘ra, global miqyosda 330 milliondan ortiq kishi (sayyoramizdagi jami band aholining har o‘ninchisi) bevosita yoki bilvosita turizm hamda mehmondo‘stlik tarmog‘ida mehnat qiladi.[6] Muhim ijtimoiy jihatlardan biri shundaki, ushbu soha yoshlar, oliy o‘quv yurtlari talabalari va xotin-qizlar bandligini ta’minlashda alohida ahamiyat kasb etadi. BMT Jahon sayyohlik tashkilotining gender tengligi bo‘yicha maxsus hisobotida qayd etilishicha, global turizm ishchi kuchining qariyb 54 foizini ayollar tashkil etadi, bu esa boshqa iqtisodiy tarmoqlardagi o‘rtacha ko‘rsatkichdan (39 foiz) sezilarli darajada yuqoridir.

Ikkinchidan, turizm milliy madaniy va tarixiy merosni asrab-avaylash hamda qayta tiklashning moliyaviy va ma’naviy tayanchi bo‘lib xizmat qiladi. Xorijiy va mahalliy sayyohlarning qadimiy me’moriy obidalar, arxeologik yodgorliklar, milliy urf-odatlar, folklor san’ati hamda an’anaviy hunarmandchilikka bo‘lgan qiziqishi davlat va xususiy sektorni madaniy meros obyektlarini restavratsiya qilishga, muzeylar faoliyatini zamonaviylashtirishga undaydi. Turizmdan tushayotgan mablag‘larning ma’lum qismi tarixiy markazlarni muhofaza qilishga yo‘naltirilishi natijasida yo‘qolib ketish xavfi ostida turgan kulolchilik, zardo‘zlik, gilamdo‘zlik va yog‘och o‘ymakorligi kabi milliy hunarmandchilik maktablari qayta jonlanmoqda. Bu esa yosh avlodda milliy o‘zlikni anglash va tarixiy xotiraga hurmat tuyg‘ularini tarbiyalashda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Uchinchidan, sayyohlik madaniyatlararo muloqot (intercultural communication) va jamiyatda bag‘rikenglik muhitini shakllantirishda beqiyos rol o‘ynaydi. Turli millat, til va din vakillarining bevosita muloqoti xalqlar o‘rtasidagi mavjud noto‘g‘ri tasavvur va

[5] Pardayev M.Q., Atabayev R. Turistik resurslarni tahlil qilish va baholash. – Samarqand: SamISI nashriyoti, 2021. – B. 41–45.

[6] World Travel & Tourism Council (WTTC). Economic Impact Research: Global Trends 2024. – London: WTTC Publications, 2024. – P. 9

stereotiplarni bartaraf etadi, mehmondo‘stlik hamda o‘zaro hurmat qadriyatlarini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, ichki turizmning rivojlanishi mamlakat fuqarolarining o‘z Vatani tarixi, tabiati va madaniyatini chuqurroq anglashiga, jamiyatda sog‘lom turmush tarzi, jismoniy faollik hamda mazmunli dam olish madaniyatining qaror topishiga xizmat qiladi.

TURIZMNING SIYOSIY AHAMIYATI

Zamonaviy xalqaro munosabatlar tizimida turizm davlatlar tashqi siyosatining muhim tarkibiy qismiga va xalqaro maydonda ijobiy nufuz shakllantirish vositasiga aylangan. Mashhur amerikalik siyosatshunos olim Jozef Nay tomonidan ilmiy muomalaga kiritilgan «yumshoq kuch» (soft power) konsepsiyasiga ko‘ra, davlat o‘z maqsadlariga harbiy bosim yoki iqtisodiy sanksiyalar orqali emas, balki o‘z madaniyati, qadriyatlari va ochiq siyosatining jozibadorligi orqali erishishi mumkin.[7] Shu nuqtayi nazardan qaraganda, turizm «yumshoq kuch» siyosatining eng samarali amaliy ko‘rinishidir. Mamlakatga tashrif buyurib, uning boy tarixi, xavfsiz muhiti va xalqining samimiy mehmondo‘stligiga shaxsan guvoh bo‘lgan sayyoh o‘z yurtiga qaytgach, mazkur davlatning norasmiy elchisiga aylanadi.

Siyosiy fanlarda ushbu jarayon «xalq diplomatiyasi» (public diplomacy) deb yuritiladi. Rasmiy diplomatik muzokaralar va hukumatlararo protokollar doirasi cheklangan sharoitda ham, oddiy fuqarolar o‘rtasidagi madaniy-sayyohlik almashinuvlari davlatlar o‘rtasida ishonch ko‘priklarini quradi. Xavfsiz, barqaror va ochiq mamlakat imiji nafaqat sayyohlar oqimini ko‘paytiradi, balki xalqaro reyting agentliklari va yirik xorijiy investorlar uchun ham ushbu davlatda siyosiy barqarorlik ta’minlanganligining ishonchli indikatoriga aylanadi.

Turizmning yana bir muhim siyosiy jihati — mintaqaviy integratsiya va ochiqlik siyosatini rag‘batlantirishidir. Sayyohlik oqimini kengaytirishdan manfaatdor bo‘lgan davlatlar viza rejimlarini soddalashtirish, chegara o‘tkazish punktlari faoliyatini liberallashtirish, yagona mintaqaviy turistik marshrutlar yaratish hamda xalqaro aviaqatnovlar geografiyasini kengaytirish bo‘yicha siyosiy qarorlar qabul qiladilar. Bundan tashqari, turizm har qanday siyosiy beqarorlik va harbiy mojarolarga o‘ta sezgir soha bo‘lib, u faqat tinchlik va xavfsizlik hukm surgan hududdagina rivojlanadi. Shu bois, iqtisodiyotida turizm yuqori ulushga ega bo‘lgan davlatlar mintaqaviy nizolarni tinch, diplomatik yo‘l bilan hal etishdan va qo‘shni mamlakatlar bilan do‘stona munosabatlarni saqlab qolishdan bevosita manfaatdor bo‘ladilar.[8] Demak, xalqaro turizm nafaqat iqtisodiy hamkorlik, balki global va mintaqaviy tinchlikni mustahkamlashning ta’sirchan kafolati sifatida ham namoyon bo‘ladi.

O‘ZBEKISTON MISOLIDA TURIZM ISLOHOTLARI VA RASMIY STATISTIKA

Turizmning iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy taraqqiyotga ko‘rsatadigan kompleks ta’sirini O‘zbekiston Respublikasida so‘nggi yillarda amalga oshirilgan tub islohotlar

[7] Nye J.S. Soft Power: The Means to Success in World Politics. – New York: PublicAffairs, 2004. – P. 5–11.

[8] Richter L.K. The Politics of Tourism in Asia. – Honolulu: University of Hawaii Press, 1989. – P. 18–22.

misolida yaqqol kuzatish mumkin. Mamlakatimizda turizm milliy iqtisodiyotning strategik tarmog‘i sifatida belgilanib, «O‘zbekiston — 2030» strategiyasida ushbu sohani yanada rivojlantirish, xorijiy va mahalliy sayyohlar oqimini keskin oshirish hamda infratuzilmani modernizatsiya qilish bo‘yicha aniq maqsadli ko‘rsatkichlar belgilab berildi.[9]

Siyosiy ochiqlik va viza rejimini liberallashtirish borasida amalga oshirilgan islohotlar O‘zbekistonning xalqaro maydondagi nufuzini tubdan o‘zgartirdi. Agar 2016-yilda mamlakatimizga atigi 9 ta davlat fuqarolari vizasiz kira olgan bo‘lsa, 2023-yilga kelib 93 ta davlat fuqarolari uchun vizasiz kirish rejimi joriy etildi hamda yana 56 ta mamlakat fuqarolari uchun soddalashtirilgan elektron viza (E-visa) tizimi yo‘lga qo‘yildi. Markaziy Osiyo davlatlari bilan chegaralardagi o‘tkazish punktlarining qayta ochilishi va transchegaraviy harakatlanish tartibining yengillashtirilishi mintaqada yaxshi qo‘shnichilik muhitini mustahkamlab, qo‘shni mamlakatlardan keluvchi sayyohlar oqimining bir necha barobar oshishiga olib keldi.

O‘zbekiston turizm sohasining asosiy rasmiy statistik ko‘rsatkichlari (2016–2023-yillar)

Ko‘rsatkichlar	2016-yil	2019-yil	2022-yil	2023-yil	Rasmiy manba
Xorijiy sayyohlar soni (mln kishi)	2,02	6,75	5,23	6,63	Statistika agentligi
Turizm xizmatlari eksporti (mln AQSH doll.)	546,9	1 313,0	1 610,0	2 143,5	Statistika agentligi
Ichki sayohatlar soni (mln safar)	—	14,7	11,4	21,5	Turizm qo‘mitasi
Oilaviy mehmon uylari soni (dona)	0	866	3 054	3 480	Turizm qo‘mitasi

[9] O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi «“O‘zbekiston — 2030” strategiyasi to‘g‘risida»gi PF-158-son Farmoni // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 12.09.2023-y., 06/23/158/0694-son.

Iqtisodiy ko‘rsatkichlar tahlili sohada erishilgan yutuqlarning ko‘lamini yaqqol tasdiqlaydi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining rasmiy ma’lumotlariga ko‘ra, 2016-yilda mamlakatimizga 2,02 million nafar xorijiy sayyoh tashrif buyurgan bo‘lsa, 2019-yilda bu raqam 6,75 million nafarga yetdi. Global pandemiyadan so‘ng tarmoq jadal tiklanib, 2022-yilda 5,23 million nafar, 2023-yilda esa 6,63 million nafar chet ellik sayyoh O‘zbekistonga keldi.[10] Shu davr mobaynida turizm xizmatlari eksporti hajmi 2016-yildagi 546,9 million AQSH dollaridan 2019-yilda 1 milliard 313,0 million AQSH dollariga, 2022-yilda 1 milliard 610,0 million AQSH dollariga va 2023-yil yakuniga kelib 2 milliard 143,5 million AQSH dollarigacha, ya’ni qariyb 4 barobarga o‘sdi.[11]

Ijtimoiy-madaniy sohada ham sezilarli yangilanishlar ro‘y berdi. Samarqand, Buxoro, Xiva va Shahrisabz kabi jahonga mashhur tarixiy markazlar bilan bir qatorda, Qashqadaryo, Surxondaryo, Jizzax va Toshkent viloyatlarining tog‘li hamda chekka hududlarida «turizm qishloqlari» maqomi berilgan aholi punktlari barpo etildi. Agar 2018-yilda mamlakatimizda oilaviy mehmon uylari faoliyati endigina yo‘lga qo‘yilgan bo‘lsa, 2019-yilda ularning soni 866 taga, 2022-yilda 3 054 taga, 2023-yil yakuniga kelib esa 3 480 tadan oshdi. Ichki sayohatlar soni 2019-yildagi 14,7 million safardan 2023-yilda 21,5 million safarga yetdi.[12] Buning natijasida hududlarda yuz minglab yangi ish o‘rinlari yaratilib, milliy hunarmandchilik, ziyorat turizmi va gastronomik turizm yo‘nalishlari izchil rivojlandi.

O‘zbekistonning xalqaro turizm maydonidagi siyosiy va madaniy mavqeyi yuksak e’tirof etilayotganini nufuzli xalqaro tadbirlar ham tasdiqlaydi. Xususan, 2023-yil oktabr oyida BMT Jahon sayyohlik tashkiloti (UN Tourism) Bosh Assambleyasining 25-sessiyasi Samarqand shahrida yuqori saviyada o‘tkazildi hamda Samarqandga «Jahon madaniy turizm poytaxti» maqomi berildi. Shuningdek, 2024-yilda Xiva shahri Islom Hamkorlik Tashkiloti tomonidan «Islom dunyosining turizm poytaxti», Shahrisabz shahri esa Iqtisodiy Hamkorlik Tashkiloti (ECO) tomonidan «IHT turizm poytaxti» deb e’lon qilindi. Mazkur xalqaro maqomlar mamlakatimizning global turizm xaritasidagi jozibadorligini yanada oshirishga xizmat qilmoqda.

XULOSA

Olib borilgan ilmiy-nazariy va statistik tahlillar shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy turizm industriyasi global taraqqiyotning uchta asosiy tayanch ustuni — iqtisodiy o‘sish, ijtimoiy barqarorlik va siyosiy hamkorlikni o‘zaro uyg‘unlashtiruvchi noyob tizimdir. Iqtisodiy jihatdan turizm «ko‘rinmas eksport» sifatida valyuta tushumini ta’minlab, o‘ttizdan ortiq yondosh tarmoqlarda multiplikativ samara yaratsa, ijtimoiy hayotda millionlab yangi ish

[10] O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. «O‘zbekiston Respublikasida turizm va madaniyat» statistik to‘plami. – Toshkent, 2024. – B. 12–15.

[11] O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. O‘zbekiston Respublikasining tashqi iqtisodiy faoliyati (2023-yil yakunlari bo‘yicha rasmiy hisobot). – Toshkent, 2024. – B. 28

[12] O‘zbekiston Respublikasi Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi vazirligi huzuridagi Turizm qo‘mitasining 2023-yil yakunlari bo‘yicha rasmiy tahliliy ma’lumotnomasi. – Toshkent, 2024.

o‘rinlari ochish, xotin-qizlar va yoshlar bandligini ta’minlash hamda milliy madaniy merosni asrab-avaylashga xizmat qiladi. Siyosiy maydonda esa u davlatlarning «yumshoq kuch» strategiyasi va xalq diplomatiyasining eng ta’sirchan vositasi sifatida xalqaro ishonch va tinchlikni mustahkamlashga hissa qo‘shadi.

O‘zbekiston Respublikasining so‘nggi yillardagi tajribasi shuni isbotlaydiki, viza rejimining liberallashtirilishi, qo‘shni davlatlar bilan ochiqlik siyosatining yuritilishi va hududiy infratuzilmaning rivojlantirilishi qisqa muddat ichida xorijiy sayyohlar oqimi va xizmatlar eksportini bir necha barobar oshirish imkonini beradi. Istiqbolda tabiiy ekotizimlar va tarixiy-madaniy yodgorliklarga zarar yetkazmagan holda barqaror (yashil) turizm tamoyillarini keng joriy etish, raqamli xizmatlar sifatini oshirish hamda kadrlar tayyorlash tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish mamlakatning uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini ta’minlashda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasining «Turizm to‘g‘risida»gi Qonuni (O‘RQ-549-son, 2019-yil 18-iyul) // Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 19.07.2019-y., 03/19/549/3446-son.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi «“O‘zbekiston — 2030” strategiyasi to‘g‘risida»gi PF-158-son Farmoni // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 12.09.2023-y., 06/23/158/0694-son.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 30-apreldagi «Ichki turizm xizmatlarini diversifikatsiya qilishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi PQ-232-son Qarori // Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 01.05.2022-y., 07/22/232/0375-son.

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 9-fevraldagi «O‘zbekiston Respublikasida ichki va ziyorat turizmini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi PF-6165-son Farmoni // Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 10.02.2021-y., 06/21/6165/0104-son.

5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. «O‘zbekiston Respublikasida turizm va madaniyat» statistik to‘plami. – Toshkent, 2024. – 84 b.

6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. O‘zbekiston Respublikasining tashqi iqtisodiy faoliyati (2023-yil yakunlari bo‘yicha rasmiy hisobot). – Toshkent, 2024. – 62 b.

7. O‘zbekiston Respublikasi Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi vazirligi huzuridagi Turizm qo‘mitasining 2023-yil yakunlari bo‘yicha rasmiy tahliliy ma’lumotnomasi. – Toshkent, 2024.

8. Tuxliyev I.S., Hayitboyev R., Ibodullayev N.E., Amriddinova R.S. Turizm asoslari: Darslik. – Toshkent: «Fan va texnologiya», 2020. – 248 b.

9. Pardayev M.Q., Atabayev R. Turistik resurslarni tahlil qilish va baholash: O‘quv qo‘llanma. – Samarqand: SamISI nashriyoti, 2021. – 176 b.

10. Alimova M.T. Hududiy turizm bozorining rivojlanish xususiyatlari va tendensiyalari (Samarqand viloyati misolida): Monografiya. – Toshkent: «Iqtisodiyot», 2017. – 224 b.

11. Eshtayev A.A. Turizm industriyasini boshqarishning marketing strategiyasi: Monografiya. – Toshkent: «Fan», 2019. – 208 b.

12. UN Tourism (World Tourism Organization). World Tourism Barometer, Volume 22, Issue 1 & Statistical Annex. – Madrid: UN Tourism, 2024. – 42 p.

13. UN Tourism. International Tourism Highlights, 2024 Edition. – Madrid: World Tourism Organization, 2024. – 24 p.

14. UN Tourism. Global Report on Women in Tourism – Second Edition. – Madrid: World Tourism Organization, 2019 (2023 statistical update). – 164 p.

15. UN Tourism. 25th Session of the General Assembly (Samarkand, Uzbekistan, 16–20 October 2023): Official Resolutions and Declarations. – Madrid: UN Tourism, 2023.

16. World Travel & Tourism Council (WTTC). Economic Impact Research: Global Trends 2024. – London: WTTC Publications, 2024. – 36 p.

17. Nye J.S. Soft Power: The Means to Success in World Politics. – New York: PublicAffairs, 2004. – 192 p.

18. Richter L.K. The Politics of Tourism in Asia. – Honolulu: University of Hawaii Press, 1989. – 263 p.

19. Cooper C., Fletcher J., Fyall A., Gilbert D., Wanhill S. Tourism: Principles and Practice. 6th Edition. – Harlow: Pearson Education, 2018. – 752 p.

20. Buhalis D., Costa C. Tourism Management Dynamics: Trends, Management and Tools. – Oxford: Butterworth-Heinemann, 2006. – 280 p.